

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 656/2021-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditřa a Miroslava Duriřa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Feciľakom, Jesenná 8, Prešov, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 75 Ek 268/2018 z 12. marca 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 20. mája 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 75 Ek 268/2018 z 12. marca 2021 (ďalej len „napadnuté uznesenie“). Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v procesnej pozícii oprávneného v exekučnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 75 Ek 268/2018 domáhal od povinného Prešovského samosprávneho kraja vymozenia pohľadávky vo výške 8 645,12 eur s príslušenstvom. Okresný súd uznesením zo 4. apríla 2018 vydaným vyššou súdnou úradníčkou zamietol návrh sťažovateľa na vykonanie exekúcie v časti vymozenia trov právneho zastúpenia v exekučnom konaní vo výške 148,31 eur. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodla sudkyňa okresného súdu napadnutým uznesením z 12. marca 2021 tak, že ju zamietla.

II. Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti vyjadruje svoj nesúhlas s právnym názorom vyjadreným v napadnutom uznesení, keď okresný súd pri výpočte náhrady trov exekučného konania pod pojem tarifná hodnota priradil len istinu priznanú exekučným titulom bez úrokov z omeškania vyčíslených od začiatku omeškania ku dňu podania návrhu na vykonanie exekúcie a sumy náhrady trov základného konania. Navyše sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie za nedostatočne odôvodnené.

4. Ako sťažovateľ uvádza, *«v návrhu na vykonanie exekúcie pri vyčísľovaní trov konania vychádzal (tak ako to mal na mysli porušovateľ) z ustáleného úroku z omeškania, ktorý bol vyčíslený a samostatne uplatňovaný vo výške 9.007,15 EUR, a to ku dňu, kedy došlo k prevzatíu právneho zastúpenia (úrok z omeškania 9,50 % ročne zo sumy 8.645,12 Eur od 22.02.2007 do 09.02.2018 vrátane). Sťažovateľ tak pri výpočte základu tarifnej hodnoty neuplatňoval príslušenstvo pohľadávky „do budúca“, práve naopak vychádzal z ustálenej hodnoty úroku z omeškania ku dňu prevzatia právneho zastúpenia, a teda úrok z omeškania si uplatnil ako samostatný predmet poskytovania právnej služby. Sťažovateľ má za to, že zo strany porušovateľa nebol daný dôvod čiastočne zamietnuť, resp. potvrdiť čiastočné zamietnutie jeho nároku na vymoženie trov právneho zastúpenia v exekučnom konaní.»*

5. Okresný súd v odôvodnení napadnutého uznesenia poukázal aj na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 387/2018 zo 14. novembra 2018. Sťažovateľ mu však vytýka, že okresný súd poukázal len na časť tohto rozhodnutia, avšak opomenul jeho ďalšiu časť. Podľa názoru sťažovateľa *„v prejednávanej exekučnej veci v čase začatia poskytovania právnych služieb - dňa 09.02.2018, poveril advokáta na domáhanie sa zaplata sumy vo výške 21.871,77 EUR, čo zároveň znamená, že zo strany advokáta bolo nevyhnutné vyvíjať aktivitu na účely uplatnenia peňažného plnenia vo výške 21.871,77 EUR, a teda nie tak ako uvádza porušovateľ, iba vo vzťahu k istine z pôvodného základného konania vo výške 8.645,12 EUR. A contrario k 18. bodu odôvodnenia uznesenia Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 387/2018 zo dňa 14.11.2018 sťažovateľ uvádza, že základom pre určenie tarifnej hodnoty sporu v napádanom konaní bola suma istiny spoločne s príslušenstvom, pretože toto príslušenstvo bolo jasne a zrozumiteľne uvedené v predmete návrhu na vykonanie exekúcie a zároveň bolo aj cieľovým objektom procesnej aktivity advokáta, ktorého sa poskytovanie právnej služby týkalo, čo v konečnom dôsledku znamená, že správne pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov exekučného konania mal porušovateľ vychádzať z tarifnej hodnoty vo výške 21.871,77 EUR.“* Takýto postup okresného súdu má podľa sťažovateľa *„črty svojvôle (IV. ÚS 248/08, II. ÚS 569/2017) a zásah do sťažovateľom označených práv má preto ústavnoprávny rozmer.“*

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa, že okresný súd postupoval nesprávne pri určení tarifnej hodnoty pre výpočet základnej sadzby tarifnej odmeny a nadväzne i výšky základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Sťažovateľ preto považuje právne závery okresného súdu sústredené do napadnutého uznesenia za nedostatočne odôvodnené a svojvoľné.

7. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

8. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

9. V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (porovnaj m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

10. Vychádzajúc z uvedeného, bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti v zmysle § 56 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) posúdiť, či tieto požiadavky kladené na rozhodnutie okresný súd rešpektoval minimálne v takej miere, ktorá je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či nie je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená.

11. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

12. Okresný súd v napadnutom uznesení (aj v uznesení vyššej súdnej úradníčky) vychádzal zo záveru, že tarifnou hodnotou pre výpočet trov právneho zastúpenia vo veci sťažovateľa v zmysle

§ 10 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je len istina (bez jej príslušenstva).

13. Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby; za cenu práva sa považuje aj hodnota pohľadávky, hodnota záväzku a hodnota vecí, o ktorej vlastníctvo sa vedie spor alebo ktorej vydanie je predmetom súdneho sporu.

14. Okresný súd vo vzťahu k posúdeniu otázky, či pre účely výpočtu odmeny advokáta je základom iba tarifná hodnota žalovanej istiny alebo má byť jej súčasťou aj jej príslušenstvo (podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka) poukázal okrem iného aj na rozhodnutie ústavného súdu č. k. I. ÚS 387/2018 zo 14. novembra 2018. Ústavná sťažnosť bola odmietnutá pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí, avšak ústavný súd v záujme vyhnúť sa prílišnému formalizmu a poskytnúť materiálno-právnu ochranu právam sťažovateľa nad rámec podotkol, že aj keby podanie sťažovateľa spĺňalo všetky zákonné náležitosti a bolo by opatrené podpisom (či už vlastnoručným, alebo zaručeným elektronickým), bolo by ho potrebné odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, pretože «z citovaného ustanovenia (§ 10 ods. 2, pozn.) vyhlášky o odmenách advokátov explicitne vyplýva, že za tarifnú hodnotu pre výpočet odmeny advokáta sa považuje hodnota veci alebo práva, ktorých sa týka právna služba, a to v stave ich hodnoty, resp. v sume, ktorú vec alebo právo má v čase „... pri začatí poskytovania právnej služby...“, t. j. v prípade súdneho sporu je tým časom, keď sa právna služba začína poskytovať, okamih začatia súdneho sporu, ktorý je nutné ustáliť z hľadiska určenia tarifnej hodnoty predmetu sporu pre účely výpočtu odmeny advokáta, ktorý v záujme klienta (sporovej strany) bráni alebo popiera právo k tomuto predmetu sporu. Keďže podľa § 121 ods. 3 Občianskeho zákonníka môže byť príslušenstvom pohľadávky úrok, úrok z omeškania, poplatok z omeškania a tiež náklady vynaložené na uplatnenie si pohľadávky, je možné, že niektorá z uvedených zložiek príslušenstva bude príslušenstvom žalovanej pohľadávky už pri začatí súdneho sporu (t. j. ak si žalobca už pri podaní žaloby uplatňuje peňažnú pohľadávku napr. s úrokom, nárok na ktorý žalobcovi vznikol ešte pred podaním žaloby, pozn.), takže v tomto rozsahu príslušenstva by aj bolo možné stotožniť sa s argumentáciou sťažovateľa, že základom pre určenie tarifnej hodnoty predmetu sporu by mohla byť nielen istina (pohľadávka), ale aj jej príslušenstvo v rozsahu, v ktorom existovalo v čase začatia súdneho sporu, keď začal advokát poskytovať právne služby. V žiadnom prípade však táto argumentácia neobstojí, pokiaľ ide o príslušenstvo pohľadávky, ktoré v čase začatia sporu neexistovalo a vzniklo a narastalo až v jeho priebehu, a to napr. aj v dôsledku plynutia času a dĺžky súdneho konania (napr. úroky z omeškania a pod.). Uvedenú skutočnosť nie je objektívne možné pripočítať na ťarchu sporovej strany, ktorá odmenu advokáta hradí.

17. V interakcii s už uvedeným je však v kontexte veci nevyhnutné prihliadnuť aj na tú časť znenia § 10 ods. 2 vyhlášky, ktorá pojednáva o tom, že za tarifnú hodnotu sa považuje v prípade peňažného plnenia výška tohto peňažného plnenia, ktorého „... sa právna služba týka... pri začatí poskytovania právnej služby“. Inými slovami, pre určenie tarifnej hodnoty je zohľadniteľná iba tá cena, resp. suma peňažného plnenia, pri ktorom musí advokát vyvíjať svoju aktivitu na účely jeho uplatnenia alebo popretia v záujme úspechu v spore tej sporovej strany, ktorú v spore zastupuje. Z charakteru zložiek príslušenstva, tak ako sú uvedené v § 10 ods. 2 vyhlášky, vyplýva, že dôvod ich priznania nie je založený na spornosti ich hmotnoprávneho (základu) titulu, ale majú skôr charakter buď

akejsi sankcie za neplnenie alebo za oneskorené plnenie istiny (úrok z omeškania, poplatok z omeškania, náklady na vymożenie pohľadávky), alebo majú charakter akejsi odplaty, ktorú musí dlžník zaplatiť veriteľovi za to, že mu veriteľ poskytol na istý čas istinu v podobe peňažného plnenia (úrok), pričom ich suma sa iba mechanicky odvíja (je odvodzovaná) a je závislá od sumy istiny, ktorej hmotnoprávny titul nie je sporný. Ak je však hmotnoprávny titul istiny sporný, právna služba advokáta v spore sa primárne týka iba a práve obhajovania alebo popierania dôvodov vzniku a trvania tohto hmotnoprávneho titulu istiny, nie však právneho titulu príslušenstva tejto istiny, ktoré je len odvodené (závislé) od istiny. Inými slovami, priznanie príslušenstva závisí od priznania istiny a iba ak je sporová strana úspešná, čo sa týka istiny, môže byť úspešná, aj pokiaľ ide o jej príslušenstvo, nie naopak, preto musí advokát v prvom rade vyvíjať svoju aktivitu v súvislosti s bránením alebo popretím istiny. A contrario sporová strana nemôže byť úspešná, iba čo sa týka priznania príslušenstva, ak nie je úspešná, aj čo sa týka priznania istiny, ktorej uplatňovania alebo bránenia sa tak právna služba prioritne a výhradne týka, preto práve hodnota istiny v čase začatia poskytovania právnej služby (začatia sporu), ktorej sa poskytovanie právnej služby týka, je tarifnou hodnotou, ktorá je základom pre určenie odmeny advokáta. A simili, ako to ustálil aj okresný súd, hodnota príslušenstva by predstavovala tarifu pre určenie odmeny advokáta v prípade, ak by bola samostatne predmetom sporu, a teda výhradne jej by sa týkala právna služba advokáta.»

15. Z citovaného uznesenia ústavného súdu vyplýva, že ústavný súd považoval právny záver všeobecného súdu, že iba hodnota istiny v čase začatia poskytovania právnej služby, ktorej sa poskytovanie právnej služby týka, je tarifnou hodnotou, ktorá je základom pre určenie odmeny advokáta, za ústavne udržateľný. Vzhľadom na skutočnosť, že aj vec sťažovateľa sa týka práve otázky základu tarifnej hodnoty (aj keď vo vykonávacom konaní, a nie konaní základnom), pričom okresný súd vychádzal zo záveru, že hodnota príslušenstva by predstavovala tarifnú hodnotu iba v prípade, ak by bola samostatne predmetom sporu (a teda výhradne jej by sa týkala právna služba advokáta), čo nie je prípad sťažovateľa, ústavný súd nevidel dôvod odkláňať sa od svojho skoršieho rozhodnutia. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia (v spojení s uznesením vyššej súdnej úradníčky) je evidentné, ako okresný súd dospel k určeniu tarifnej hodnoty veci a následne aj k výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby. Primerane rozumným a v okolnostiach veci postačujúcim sa javí aj spôsob, akým okresný súd reflektoval na sťažovateľom vznesené námietky, ktoré uviedol v sťažnosti proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky, a preto možno uzavrieť, že vo vzťahu k metodike výpočtu trov konania okresný súd zodpovedal všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, ktorej sa sťažovateľ pred ním v súvislosti s trovami konania domáhal prostredníctvom sťažnosti.

16. Sťažovateľ pred ústavným súdom zopakoval aj námietky, ktoré boli predmetom preskúmania okresným súdom na základe ním podanej sťažnosti proti rozhodnutiu vyššej súdnej úradníčky, teda ústavná sťažnosť je vlastne iba pokračujúcou polemikou s právnym názorom okresného súdu. Sťažovateľ tak stavia ústavný súd do pozície bežnej prieskumnej inštalácie všeobecného súdnictva, keď požaduje, aby ústavný súd vec opätovne posúdil a stotožnil sa s jeho názorom. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštaláciou v systéme všeobecného súdnictva a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov.

17. Sumarizujúc uvedené, ústavný súd v relácii k referenčnému ustanoveniu ústavy vyhodnotil námietky sťažovateľa ako nedôvodné a jeho ústavnú sťažnosť z tohto dôvodu v rámci jej predbežného prerokovania podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

18. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd už ďalšími návrhmi sťažovateľa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu